

Des de les primeres pàgines de la *Història social de la filosofia catalana. La lògica (1900-1980)* de Xavier Serra, hi ha una idea que s'imposa: no és possible conèixer la història de la filosofia catalana —i per ser més exactes, de la filosofia catalana contemporània— sense una atenció rigorosa al context. Això significa que cal tenir presents, en paraules de l'autor, «les condicions academicsocials i les circumstàncies històriques». És necessari, en definitiva, un esforç historiogràfic conscient, deliberat i meticulós. Per òbvia que pugui ser aquesta exigència, no sempre s'ha respectat. I segurament aquesta és una de les raons per les quals una obra amb aquesta ambició ha de ser benvinguda i celebrada. Una altra raó, no gens desvinculada amb el que s'acaba de dir, és la voluntat de Serra d'anar més enllà del lament sobre el dèficit filosòfic de la cultura catalana. A part de deplorar la migradesa de la nostra literatura filosòfica, és important anar a les arrels i desentrellar-ne els perquè. La *Història social de la filosofia catalana* forneix hipòtesis, documentació i recerca en aquest sentit. No s'encalla en el tòpic lacrimògen.

Si la filosofia per si mateixa ja és una disciplina àmplia i múltiple, la seva història social esdevé quasi inabastable, per molt que en aquesta ocasió estigui geogràficament centrada en els Països Catalans. Aquí, però, el camp està acotat d'antuvi: la lògica. No és pas casualitat que entre 1900 i 1980 la gran majoria dels noms destacats de la filosofia catalana hagin tingut relació amb la lògica matemàtica i la seva recepció. Joan Crexells, David García Bacca, Josep Ferrater Mora i Manuel Sacristán desputen en primera línia. Ara bé, Joaquim Xirau, Jaume Serra Hunter i Eugeni d'Ors, per motius diversos, tampoc no en queden al marge. L'impacte de la lògica moderna a casa nostra —la superació de la lògica escolàstica i el seu aristotelisme resclosit— és el revulsiu que presenta aquest llibre. A començaments del segle XX, amb les terrorífiques i soporíferes lliçons de Lògica Fonamental de Josep Daurella i Rull a la Universitat de Barcelona —lliçons sobre els «ossos del tomisme» de les quals Josep Pla i

La resistència de les idees

Pere Bosch Gimpera n'han deixat constància— i amb les igualment tedioses de Pere Maria López Martínez a la Universitat de València, no semblava que la lògica pogués tenir cap mena d'interès. Malgrat tot, aquest panorama ensopit va canviar.

Serra rastreja i narra aquest canvi vivificador, per bé que accidentat, de la filosofia catalana. El punt de partença de debò, tanmateix, no es troba a l'oficialitat de les càtedres de Lògica. Correspon a l'estada de Bertrand Russell a Barcelona del 29 de març al 3 d'abril de 1920. Russell fou convidat pel Seminari de Filosofia de l'Institut d'Estudis Catalans, és a dir, per Eugeni d'Ors i, per tant, l'inici d'aquesta història és fora del món universitari —val a

dir que el títol del llibre, de ressonància russelliana, reflecteix discretament aquesta tesi. Qui realment va treure profit del curs que Russell professà, però, no va ser Ors, sinó el seu deixeble Joan Crexells, la mort prematura del qual va impedir que el seu interès

per la lògica pogués donar tots els seus fruits. També de zero van haver de començar García Bacca, Ferrater Mora i Sacristán. La història de la lògica contemporània —i de l'esforç per construir una escola analítica— als Països Catalans no és una excepció a la norma general: va estar marcada per les interrupcions, les repeses, l'exili i l'èpica resistent d'uns pocs autodidactes. Només molt més tard, aquesta perseverança es podrà veure recompensada a les aules de la universitat. Serra escriu: «La vida acadèmica necessita, per damunt de tot, la continuïtat. Aquesta continuïtat, però, entre nosaltres, ha existit

només rares vegades —per no dir mai. Les escasses empreses culturals de llarg abast de què hem pogut beneficiar-nos han hagut de travessar períodes d'interrupció lamentables, per causes generalment polítiques (les dictadures espanyoles). D'altra banda, la consistència del sistema acadèmic, sotmès al centralisme universitari espanyol, sempre ha estat precària. El contrari de la normalitat acadèmica és començar de zero. La història de la recepció de la lògica matemàtica és, en aquest sentit, exemplar.» (p. 132-133).

La *Història social de la filosofia catalana. La lògica (1900-1980)* no només és un estudi científic i documentat de la recepció de la lògica matemàtica i la llarga agonia de la seva homònima medieval, que ja és molt. A més, a partir del camp de la filosofia de la ciència i del llenguatge, Serra reflexiona amb amenitat sobre qüestions de fons, assaja interpretacions valentes sobre temes diversos i recull episodis rellevants de la nostra història cultural. Els vessants de la fenomenologia i el marxisme, les altres dues grans escoles del segle XX, no entren en el projecte d'aquesta obra. Tot això, amb una mica de sort, potser vindrà més endavant.

Oriol Farrés Juste

Xavier Serra
Història social de la filosofia catalana. La lògica (1900-1980)
Afers, Catarroja, 2010
270 pàgs.